

De ce un *Memorandum*?

AL. CISTELECAN

Memorandum-ul pe care Altera îl publică în paginile următoare e alcătuit în numele laicilor greco-catolici din întreaga lume (inclusiv România). El nu este, aşadar, nici iniţiativa, nici opera ierarhiei Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică). E o iniţiativă strict cetăţenească, non-instituţională. În calitate de cetăţeni ai României sau de români deveniţi cetăţeni ai altor ţări, dar rămaşi în comuniune spirituală şi culturală cu ţara de origine şi integraţi, eclezial, în structurile Bisericii Unite, credincioşii greco-catolici s-au văzut obligaţi în conştiinţă să se adreseze Statului român şi instituţiilor care-l reprezintă spre a cere reparaţia unei grave injustiţii istorice, perpetuate pînă azi. După cum se ştie, Biserica Română Unită a fost suprimată în 1948 şi repusă în legalitate în 1989-1990. Suprimarea din 1948 a avut, fireşte, drept corolar naţionalizarea tuturor bunurilor acestei biserici, unele trecute direct în proprietatea statului, altele concesionate altor culte sau instituţii. Din 1990 încoace a început un timid şi inhibat proces de „restituire” a acestor bunuri, de la biblioteci la lăcaşe de cult. Acest „proces” s-a derulat cu un calendar acceptabil atunci cînd a fost vorba de bunuri aflate încă în mîna statului, el fiind parte a marelui efort de restituire a proprietăţilor confiscate de regimul comunist. Statul român, voind să intre în parametrii democraţiei europene şi să devină un „stat de drept”, a făcut, mai cu voie, mai fără voie, paşi semnificativi în direcţia acestor reparaţii. El s-a sustras însă, chiar din decembrie 1989, obligaţiei sale legale, constituţionale, de a restitui şi bunurile „dăruite” altor instituţii. Problema a devenit acută mai cu seamă în cazul lăcaşurilor de cult — capele, biserici, mănăstiri. Lăsată la „buna înţelegere” şi la discreţia „comunităţilor”, această problemă a fost scoasă chiar şi de sub jurisdicţia actului de justiţie, pe care statul, fie direct, fie tolerînd anumite iniţiative venite dinspre părţi interesate, s-a străduit să-l zădărnicească sau să-l pervertească. Această atitudine de i-responsabilizare statală a determinat ca procesul de restituire să culmineze în tensiuni şi scandaluri. Iar rezultatele să fie — eufemistic spus —

neglijabile. În 2002, după 12 ani de „restituiri”, BRU nu e departe de situația ei din 1989, 1988, 1987..., 1948. *Memorandum*-ul cere statului să-și întindă atribuțiile sale constituționale și să nu-și delege, în situații delicate electorale, propriile competențe și obligații către comisii de față. El provoacă statul la responsabilitate în limitele Constituției. Apelul memorandistic e o tradiție în istoria Bisericii Române Unite, de la celebrul *Supplex* al lui Inocențiu Micu-Klein, până la marele *Memorandum* al intelectualilor ardeleni din 1892. Elementul de diferențiere e că *Memorandum*-ul de acum nu se adresează unui stat sau unei diete neromânești, ci chiar statului ai cărui cetățeni sîntem și noi. Elementul de similaritate e că Statul român nu răspunde altfel decît vechea Dietă transilvană sau decît guvernul imperial vienez de pe vremurile Imperiului. Desconsiderația și disprețul arătate memorandiștilor de către instituțiile statului cărora le-a fost adresat *Memorandum*-ul e, de fapt, un dispreț răspicat arătat principiilor democrației și statului de drept. E chiar modul românesc de a perpetua o justiție de clientelă, oricît de nobilă ar fi această clientelă.

Memorandum-ul, după cum se poate vedea, documentează cu rigoare asupra situației prezente și trecute a BRU. El nu pretinde vreo favoare, nici măcar în termenii „discriminării pozitive”. E un apel strict la competențele statului și la răspunderea lui față de propriile acte.

Firește, Statul român se va strădui să bagatelizeze această „problemă” și s-o expedieze în afara propriilor răspunderi. Patronul Statului român tinde să devină Pilat din Pont. Sîntem, de fapt, în situația de „necunoaștere” nici măcar a problemei ca atare. Statul român închide ochii spre a nu vedea evidențele. Tocmai de aceea, *Memorandum*-ul va lua — a luat deja — drumul altor instituții, al instituțiilor europene. În speranța că Europa — o comunitate de principii și valori, nu doar de state — va deprinde Statul român cu limitele de flexiune a unor principii fundamentale, vitale pentru o democrație. *Memorandum*-ul se adresează și societății civile de la noi, singura forță internă care poate face „pedagogie” principială și care poate învăța statul să-și respecte „statutul”. Problema ridicată de *Memorandum* e, firește, delicată. Dar rezolvarea ei e o probă de maturitate atît pentru societate, cît și pentru stat (sau clasa politică).

*

Al. Cistelecan (n. 1951) critic literar, redactor, publicist. Absolvent al Facultății de Filologie al Universității Babeș-Bolyai, Cluj. Doctor în litere, cu teza: *Celălalt Pillat Redactor-șef adjunct la revista de cultură Vatra, respectiv conferențiar universitar dr. al Universității Petru Maior din Tîrgu-Mureș. Bogată activitate publicistică, eseuri, critică literară, analize politice etc, în aproape toate publicațiile periodice din țară. Redactor coordonator pentru varianta română a revistei Provincia. A publicat volumele: Poezie și livresc (1986), Celălalt Pillat (2000), precum și Top ten (2000). Premiul de critică literară „George Călinescu” pentru volumul Poezie și livresc, premiul Uniunii Scriitorilor pentru eseu pe anul 2001, pentru volumul Celălalt Pillat.*